

H. G. om Kong Knud den Stores Reise til Rom, hvad Nar den er skeet.

I.

Kong Knud den Store havde vel aldrig staaet saa høyt ansees i Historierne, og nødte saa stor Yndest og Berømmelse i Verden, frem for hans Herr Fader, hvis hand hafde alene bekyndret sig om det Naavn af Senerherre og Kongerigers Undertvingere, og ikke tillige om de Vres-Titler af en mild Regenter, en viis Lovgifver, og allermeeest en Religionens og Geistlighedens Ven. Disse sidste Egenskaber safnede mand hos Kong Sven, enten fordi hans Naturel ikke var dertil, og hafde endnu formeget af Hedenskabet i sig, eller og hand ikke længe nok lefvede, til at gifve Prover af Freds Dyder. Thi hvis det samme var hendtes Sonnen, nemlig at hand, efter at hafve fuldført sin Krig, og bragt det gandske Engelland under sig, var blefven lige saa hastigen overvældet af Døden, som Faderen, da hafde Stribenterne neppe afmalet ham med bedre Farver. Herimod maae mand sige, at som Kong Knud var baade en yngre Herre, saa og uden Tvivl af høyere Sindets Gaver, saa blef desforuden Vrens og Berømmelsens Bey hannem tilfulde aabnet og banet ved trende store Fordeele. Den første var hans Klogskab, at hand strax efter Krigen lagde sig efter Nationens Yndest, og giftede sig med den forige Konges Enke-Dronning. Den anden var hans Gemyts Mildhed, i at følge denne sin andægtige Egtfælles, samt de Geistliges, der hafde meget at sige saavel hos hende som hos Folket, deres Underviisning. Den tredie Fordeel var tilstræffeligg Nar og Alder, til at nyde Frugten af sine Senervindinger udi ynskelig Fred og Rolighed. Herved skeede, at hans forige Haardhed, samt og een og anden Staats-Streg, som hand i Førstningen hafde betient sig af, til at naae sit Maal, og som gandske lidet rimede sig med Retfærdigheds og Dyds Regler, blefve siden ikke saa noye regneede. Dronning Emma og Geistligheden lærde ham, hvorledes alt dette kunde giores got igien hos vor HErr. Videre, saasom en sand Hønhiertighed er altid forselskabet med Fromhed og Naade, og flige Dyder ej saa stærke

stødse forekommer hos store Undertvingere og Krigshelte; Saa saae nu Engellænderne deres Frygt Dag fra Dag formindsket, og Almue, saavel som de Store, der i Begyndelsen intet ventede sig mindre end en mild Regering, blefve jo længere jo mere fornøiede. Kirker og Kloostere blefve berigede Aar fra Aar i Mangfoldighed. Naar Erkebiskopen af Cantelborg rofede en Helgen noget meere end sædvanligt, en St. Edmund, St. Elpheg, St. Augustinus, St. Benedictus, strax blef for en Tiidlang den samme Helgen Kong Knuds elskeligste Patron, og fik saa megen Ære og Stenk, som Ti andre. Ikke at tale om de overflødige Almisser, som hand lod uddeele til Fattige. Men saadan hans Undagt, saavel som hans Mildhed og Omsorg for sine Undersaatters Belfærd, baade i det Aandelige og det Timelige, med eet Ord, hans Øvelse i gode Gierninger, hafver, efter Skribenternes Bidnesbyrd, meget tiltaget og formeret sig efter hans Rejse til Rom. Hvorpaa og hafves et klart Beviis i det mærkelige Brev, som hand paa Hiemreisen skref til Erke-Bisperne, samt de andre Biskoper, Prælater, Adel og gandske Almue i Engelland: Hvilket Brev er endnu til, og findes i mange Bøger indført. Herfra er det da, at Engellænderne regne hans Fuldkommenhed i det Gode, og til denne Epoque henføres de vigtigste Forbedringer, som hand foretog, i Kirken saa velsom i den Verdslige Stat. Alle hans Kriger, undtagen alene det Indfald, hand til sidst gjorde i Skotland, sætte de foran, og skrifve dem at være passerede førend den Romerske Rejse. Derimod hans Kirke-Love og anseeligste Fundationer at være yngre. Alle ere de derudi enige, at hans Rejse til Rom skeede og blef fuldendet i det Aar efter Christi Fødsel 1031. eller 1032. som var i hans Engellske Regimentes 14de eller 15de. Derudi skiller slet ingen af de gamle Engellænder fra hinanden. Og dennem følger af de nye ligeledes fast alle og enhver, saasom Polydorus Vergilius, Georgius Lilius, Robert Backer, Andr. DuChesne, Thomas Fuller, James Tyrrell, Jeremias Collier, Isaac Larrey, Thoyras Rabin, og andre flere. Den lærde Joh. Selden selv, i hans *Analectis Anglo-Britannicis*, har en anden Mening. Bore Danske hafve taget samme Partie, og ere herudi med dennem samtydige. Her spørges nu, om dette ogsaa er ret, og om en Cardinal Baronius, der gjør denne Kong Knuds Romerske Rejse fire Aar ældere, og henfører den til Annum Christi 1027. har rettere. Hand paastaer, og siger udtryffeligen, at de

Engel-

Engelske fare vild, efterdi at Kong Knuds Nærværelse i Rom var og skeede paa selfsamme Tiid, som Kæyser Conrad den Andens Kroning foregik, det er at sige, Aar 1027. Men hvorfor har mand da i det Land, hvor Høybemældte Konge regerede, hvor saa mange flittige Folk lefvede, saa mange Dag-Registere og Aar-Bøger af Munk og andre Geistlige holdtes, ikke henseet paa denne Omstændighed om Kæyser Conrad, som dog ikke motte være dennem saa ubekjendt? Hvilader mand derimod, ey alene de Norskes Oprør imod Kong Oluf in annis 1027. og 1028. men endogsaa Norges Indtagelse efter Kong Olufs Død anno 1030. gaae foran, inden at Reysen til Rom omtales? Sligt hafve de Engelske vel ikke gjort uden Skiel og Marsag? Alt saa spørges endnu, hvem mand bør følge i dette Stykke, naarsomhelst mand tager sig for at skrifve i vore Danske Historier om K. Knud, med nogen agtsom Flid og Rigtighed, og ikke lader sig være nok, saadanne stridige Meninger i gamle Tiders Mars-Tal, som noget lidt magtpaaliggende, at berøre ikkun med et Par Ord, og fludre Tingen saa hen? Jeg svarer, at dette kand ey med nogen Biffhed enten bejaes eller benegtes, førend nøyagtigen er vorden undersøgt, hvad Argumenter der ere for begge Meninger.

2. De Engelskes Bidnesbyrd er saa almindeligt, fra den ældste, som udi denne Sag kand vidne, indtil den yngste, at det ikke engang behøves at regne disse Kronike-Skrifvere alle op. Ingulf Abbed i Cronland, hvis Fader hafde meget vel kjendt Kong Knuds Hof, og siden var i Hof-Tjeneste hos Kong Edward, der blef kronet til Konge i det ottende Aar efter Kong Knuds Død; Ingulf, siger jeg, som self var alt fem Aar gammel, der Kong Knud døde, og som lefvede til Aar 1109. sin Alders 79de, hand hafver skrefvet en Historie, som endnu er til, hvorudi udtrykkeligen mældes: 1) At Kong Knud reysede til Rom i sit Regimentes fiortende Aar, (det er, efter Engellændernes Regning 1031.) 2.) At hand Aaret 1032. kom hjem fra Rom igiennem Danmark til Engelland, og landede ved Sandwich. Der kom Brithmer Abbed af Cronland, een af bemældte Ingulfs Formænd, Kongen imod, og bragte hannem tu skionne Heste til Foræring; hvilke Kongen meget naadigen imodtog, og skænkede Abbeden igien en heel Klædning af Silke, guldbestukken, og bordyret med Figurer af Orne; item, et forgylt Røgsel-Kar, og tolv Bjerne-Huder, til at lægge for

ved Altarne for Præsterne at staae paa; Desforuden gaf Kongen til Klosteret Cronland adskilligt Jordegods, og stadfæstede dets forige Privilegier. 3.) Indfører Ingulf paa selffsamme Stæd det navnkundige Brev, som Kongen paa Hiemreisen fra Rom skref til Erke-Bisperne og de samtlige Geistlige og Verdslige i Engelland. Og er denne Skribent uden tvivl den første der hafver bragt Brevet for Liuset, saa at de andre hafve maaskee affkrevet det efter ham. Efter Ingulf kommer den Munk Florentz af Worchester, som levede en 9. eller 10. Aar længere hen, og skal være død henved Aar 1119. hand anfører bemældte Kongens Rejse ligeledes til Aar 1031. og indfører ogsaa det omtalte Brev. Simeon af Durham og William af Malmsbury ere ikke meget yngre: Begge vare berømte for deres historiske Skrifter omtrent det Aar 1130. og den sidste, hvis Lærdom mand gjør meest Bæsen af, døde an. 1141. Begge ere i samme Mening, aleniste paa eet Aar nær. Simeon taler om Kong Knuds Romer-Fart just under 1031. Men hand af Malmsbury siger, at den skeede i Kongens femtende Regerings-Aar, som blifver da 1032. Og hannem følger Henrich af Huntindon, der levede midt i samme Seculo. Derimod hafver Rogerus de Hoveden og Radulfus de Diceto, som begge blefve befændte mod Enden af det samme Tolvte Seculo, begge det Aars-Tal 1031. Men Johannes Bromton, der er lige i Alder med dem, er for Kong Knuds femtende Aar. Jeg burde vel først og fremmest, førend alle disse, hafve citeret det gamle Engel-Saxiske Chronicon, som Doct. Gibson (endnu levende Biskop i London,) alt for 50. Aar siden har udgivet; hvis det ikke var, at jeg af adskillige Mærker er overbevist, det hvad derudi hafves om K. Knud og hans Efterfølgere i Regeringen, er af yngre Hænder, end de nu opreandede, eller visseligen ikke meget ældre. De som mand derefter træffer noget hos om bemældte K. Knuds Balsfart, ere sildigere af Alder, nemlig af det 14de Seculo, for Exempel, Ranulf Higden, der har skrevet den saa kaldede *Polychronicon*, og Matthæus af Westmünster, som pleyer at næfnes *Florilegus*, fordi hans Skrift har den Titel *Flores Historiarum*. Disse hafve vedtaget den gemene Mening om 1031. Den Skotlænder Johannes Fordun, som er ogsaa af samme fiortende Seculo, alligevel noget ældre end Matthæus af Westmünster, bruger herudi et besynderligt Tiidsmærke, sigende, at Aar 1025. døde Kæyser Henrich, og Conrad kom efter hannem, og at det

at det var i Kæyser Conrads ottende Regerings-Aar, at K. Knud tog sig den Rejse paa til Rom: Hvilket endelig treffer ind med William af Malmsburys Regning, nemlig anno Chr. 1032.

3. Det er end ikke nok med alle disse Kronike-Skrifveres Sigende. Her er et andet Argument for dem, til at bekræfte bemældte Regning, ikke af ringe Vigtighed. Kong Knud gifver sig i bemældte Brev, som hand skref paa Hiemreisen, denne Titel: *Canutus Rex totius Danemarchiæ & Angliæ & Norwagiæ, & partis Swauorum.* Saaledes har Jngulf affskrevet den. Hos William af Malmesbury findes den lidt forandret: *Cnuto Rex totius Angliæ & Danamarchiæ, & Norwergæ, & partis Suauorum.* Den Munk af Worchester har den saaledis: *Canutus Rex totius Angliæ, & Danemercæ, & Norreganorum, & partis Suanorum.* Om nu dette sidste Ord Suanorum, som udi Liiden kommer nærmest til Svenske, er rettest efter Originalen, eller og Swauorum, som de andre hafve, lader jeg være usagt. Snarest troer jeg, at der har staaet Swauorum, og at det andet er en Skrifver- eller Trykke-Feil; Og kand man gierne holde Clerkerne til gode, om de hafve troet, at de Svenske stammede fra de gamle Swaber. Men om saa smaa Ting er her ikke noget Spørsmaal. Her maae estertænkes, naar og i hvad Tider K. Knud kunde bruge saadan Titel. Hvor jeg da endeligen paastaer, saadant ikke at kunde være skeet, førend Aar 1030. eller 1031. da hand ey alene hafde bekommet hele Norge under sig, men ogsaa tilbundet sig en Deel af Sverrige. Hvad Norge angaaer, da er vel sandt, at hand allerede i Aaret 1028. fik dette Kongerige ind, og lod sig hylde af Jndbyggerne. Men om Sverrige kand aldrig bevises, at hand deraf hafver indtaget eller eyet noget, saalænge Kong Amund Kulbrænder lefvede, hvilken alle Svenske skrifve at hafve overlefvot den hellige Kong Oluf i Norge, men at skal være død strax efter ham. Allsaa maae det være skeet i Kong Amund Slemmes Tiid, som de Svenske (i det mindste, deres gode Historie-Skrifvere Loccenius og Pufendorf) tilstaae at være bleven overvunden af Kong Knud i et stort Slag ved Stangepælle. Hvad for et Stykke Land paa den Tiid er blefvot vunden fra Sverrige, derom findes ingen Underretning enten i de Svenskes, eller i vores Kroniker. Og er det derfor at Oluf Verelius og Ornhielm ere saa heftigen vrede paa Stephanius og Pontanus, fordi de hafve regnet Sverrige iblant Kong Knuds Conquæter, og det (som disse bemældte

Svenske behager at (skrive,) uden ringeste gyldig Beviis. Men hvi har da ikke Verelius og Örnhielm gifvet os deres Tanker tilkiænde om denne *parte Swavorum* i K. Knuds Titel, efterdi Pontanus jo ogsaa anfører samme Brev i sin Historie, og Örnhielm har selv paa et andet Stæd udskrevet et heelt Stykke deraf? Og hvi har de ikke slaget efter i de Engelske gamle Skrifter, og sagt os, hvad det skulde betyde, at Høybemældte Konge kaldes i det Cronlandiske Kloster-Brev *Rex magnæ partis Swavorum*? Skulde vel dette være skeet paa de Tider, uden gyldig Udkomst og Grund? Men maaskee benæfnte tvende Svenske, i hvor lærde Mænd de vare, ikke hafve haft disse gamle Fontes ved Haanden; efterdi mand mærker, at Örnhielm aldrig citerer nogen anden Engelsk Historicum, end de nye, saasom Polydorum Vergilium og Georgium Lilius. En Engelsk Munk af det XV^{de} Seculo, nafnlig Thomas Rudborne, som har skrevet *Historiam majorem Ecclesiæ Wintoniensis*, hvilken Henr. Wharton har udgifven i Tomo I. *Angliæ sacræ*, forklarer denne *partem Suavorum* om det halve Sverrige: hans Ord ere: *Knuto erat Rex Anglorum, Danorum, & Norwegensium, cum dimidio Sweciæ*. Utsaa kunde de Svenske jo see, at det er ikke de tu Danske alene, Stephanius og Pontanus, som de hafve at vredes over. Os kand det imidlertid være nok, af denne *parte Swavorum* at tage et Argument til at giøre den omtalte Engelske Tid-Regning rimelig: Nemlig Argumentet er dette, at hvis K. Knud skulde hafve været i Rom udi Aaret 1027. da kunde den Titel af Konge til Norge og endeel af Sverrige aldrig den Tiid været bleven brugt; eftersom Norrige ikke kom under hans Herredomme, førend Aar 1028. og det ey heller med mindste Skiæl kand siges, at hand hafde afvundet Sverrige noget Stykke, førend udi Kong Amund Slemmes Tiid, nemlig enten Aar 1030. eller 1031.

4. Hvis nu ogsaa vore Danske og Norske Skribenteres Samtykke skal giælde for noget, og udgiøre et Beviis i Sagen, da safner de Engelske ingen af dem paa deres Side. Saxo Grammaticus fortæller først om Kong Olufs Endeligt. Mand veed nu, at denne Hellige Konge blev ihjelslagen af sine rebelliske Undersaatter ved Stiklestad anno 1030. Saxo sætter her intet Aars-Tal; og det er bekjændt, at hand ikke gierne bevarer sig med Tiderne at paa agte eller efterregne. Her farer hand nu fort, efter Kong Olufs Død, at siage os, hvorledes K. Knud, der nu allerede, (som Saxo forsikrer,) "hafde Sex Kongeriger i Ene, lod sin
"Herlig-

” Herlighed og Magt see udi det Rømerste Rige, i det hand trolovede
 ” sin Dotter Gunnild til Kong Henrich, hvilken Konge hand og kort
 ” derefter hialp, og indsatte ham i Kæyserdommet, da Italiaernerne vilde
 ” trænge ham derfra”. I Originalen heder dette: *Igitur Canutus sex*
præpollentium regnorum possessor effectus, eximio sui fulgore Romanum illustravit
Imperium. Enimvero ejus principi Henrico filiam Gumildam nuptum tradidit,
eundemque paulo post Italicâ consternatione perculsum, auxilio profecutus, pristi-
næ fortunæ, pressâ rebellium conspiratione, restituit. Saadan er den præg-
 tige Forklaring, som Saxo om denne Rømerste Reise har efterladt os.
 Rand nu nogen sige mig, hvorfra hand har hentet den, og hvem der har
 forskaffet ham dette Stykke, til at udpynte højbemældte Konges Histo-
 rie med? I sandhed, saa mange som kiænde tilgafns denne vor gam-
 le Historicum, og hans forunderlige Talent, de vide vel ogsaa, at det
 kom hannem ikke an paa, naar hand fandt kun et par magere og tør-
 re Optegnelser i en Krønike, da at koge en fortreffelig Suppe derpaa.
 Her til dette, som hand nu hafver fortalt, kand mand være forsikret,
 at det var ham alt nok, naar hand ingenstæds treffede mere, end disse
 Tu Ting: 1.) at K. Knud forlovede sin Dotter med Kong Henrich
 Kæyser Conrads Søn; 2.) At K. Knud fuldtes med Kæyseren til
 Italien. Resten kunde Saxo nok self paafinde; og det var hand ene
 Mand for at fylde op og udstaffere af sit eget Hoved. Dog at komme
 her Sagen nærmere, da kand jeg ikke see andet, end at hand maae hafve
 kastet et Øye i den Bremiske Krønike; saasom mand og fleresæds mær-
 ker nogen Samtydighed imellem hannem og Adamum Bremensem.
 Denne Autors Beretning om Kæyserens og vor Konges Svogerstabs
 Forening, saa og deres Følgeskab til Italien, liuder saaledes: *Tempore*
illo Conradus Imperator filiam Knut Regis, Henrico filio suo accepit in matrimo-
nium. Et regio statim fastu Italiam ingressus, Knut Regem itineris sui habens
comitem, potentia trium regnorum barbaris gentibus valde terribilem, regno fe-
cit justitiam. Her næfner Adamus ikke Rom, ikke Paven, ikke Kæyserens
 Kroning, og endnu mindre Kong Knuds andægtige Forsæt med den-
 ne Reise, (hvilket, som Kongen self forklarer i sit Bref, var for at bede
 om sine Synders Forladelse, og om sine Rigers og Undersaatters
 Velfærd;) Derfor har ey heller Saxo vidst noget at sige om alt
 dette. Derimod hafver hand benyttet sig af Adams Ord heel mester-
 ligen. I stæden for at denne har kun tillagt K. Knud Tre Kongeri-
 ger, har Saxo gifvet ham Sex; (Endelig kand og siges, at hand, Saxo,
 hafde

hafde banet Benen dertil i det foregaaende.) Adamus har kaldet vores Konge en stor Skræk for de barbariske Nationer; Saxo har appliceret dette til de rebelliske Italiæner, og endelig føyet alt tilhobe med et af ham selv opdigtet Krigs-Tog, som skulde være skeet, for at hielpe Sviger-Sonnen Kong Henrich til Land og Rige igien, og ikke Faderen Kæyser Conrad. Saxo har vel og intet vidst af, at, der Conrad anno 1026. drog til Italien, for at forsvare og handthæve Kæyserdommets Ret, og tvinge de Oprørske, (hvilket er just det, som Adamus kalder *regno fecit justitiam.*) da var Henrich ikkun et Barn 9. Aar gammel, endskiont Faderen lod ham samare Tid udvælge til Konge; og om end Henrich fik Aaret derefter Tilsagn paa K. Knuds Dotter, som endnu var et yngre Barn, saa komme de dog ey tilfammen i Egteskab forend anno 1036. da K. Knud selv var død. Hvad bliver saa nu af, alt hvad Saxo har sagt os? Jeg har vel iblant beklaget, naar jeg hafver læst hans øfrige Fortælling om denne Store Konge, at hand ingen af de Engellske Skribenter har haft i Hænder, der kunde fort ham paa rette Bey; hvilket ogsaa bemærkes hos hans Efterfølgere Albert Krantz. Men, sandt at sige, Skaden bestaaer nu meest, udi en Hoben artig Latin og nogle udpyntede Fabeler mindre; Thi hvor vilde hand ikke hafve holdet huus med de Engellske Skrifter, naar hand paa saadan Maade har kiort i Ring med de faae Linier af Adamo Bremensi? Ja, at det er denne Autor alene, som hand har taget det omrørte Stykke af, om K. Henrichs og K. Knuds Tog i Italien, skulle vel alle sande med mig, som ville conferere de Ord, der følger næst derefter hos begge disse Skribentere, Adamum og Saxonem.

Den lærde Rigens Cancellier Hvittfeld bør mand med ald Rette gifve det Lof af en redelig, fornuftig, flittig, og, saavit saadan en Mand paa de Tider var mueligt, accurat Skribent. Hand har i K. Knuds Historie gandske lagt Saxo og Krantz tilside, og i den stad betient sig af Engellske, Tydske, samt og Nordiske eller Jølandiske Skrifter. Saa er da ingen Under, at baade hand og Pontanus, som ligeledes holdte de Engellske Kroniker i stor Agt, sætte Høybemældte Konges Rejse ved det Aar 1031. Hvorudi ogsaa alle Danske, som efter dennem ere komne, findes enige.

Jeg næfnte nu de Nordiske og Jølandiske. Om dennem kand mand ligesaa være sikker, at de udi denne Quæstion snart ikke i nogen Maade
vige

vige fra de Engelske, saavit mig er bekjendt. Deres Kæyser fra Norge til Engelland, og deres idelig Omgængelse med samme Landsfolk i efterfølgende Tider, fandt man tilskrifve en stor Deel af deres Videnskab i fremmede Historier og Tiid-Regninger. Og hvad sig omrørte Sag anbelanger, da veed jeg nu aleniste at nængifve eet Vidnesbyrd, som er den Haandskrefne Bog, kaldet *Fagr-Skinna*; hvis Ord Thormod Torffuesøn har indført i sin Norske Histories Tredie Partes og 3. Bogs 16de Capitel. Samme gaaer derpaa ud, at K. Knud, "efter" at hand hafde bragt Norge under sit Herredømme, foer igien hjem til Engelland, og kom siden aldrig mere til Danmark": (NB. dette sidste maae Torfæus self tilstaae at være heel urigtigt:) "Dernæst, at hand gaf Kæyser Henrich den Milde sin Dotter Gunnild til Egte; at hand fra Engelland reyste til Rom med et stort Følge, og det paa Pilegrims-Veis med Staf og Badsæk; item, at Kæyseren drog ham imod, og ledsagede ham til Rom, o. s. f.

Joh. Mesenius, den Svenske Historicus, haver i Kong Knuds Bedrifter adskillige heel urigtige Mars-Tal, som med ingen anden komme overeens. Den Romer-Reyse sætter hand dog til an. 1031. uden Tvivl efter Arild Hvitfeld.

5. Efterat da saaledes er fremført, alt hvad jeg meener for de Engelskes Tradition at fandt siges, saa spørges nu, hvad Skiel hafver Cardinal Baronius, tillige med een eneste Engellænder, som herudi hannem følger, nemlig den Jesuit Michaël Alford, til at straffe alle de nu opregnede Skribentere for Bildfarelse, og at rykke Kong Knuds Balsfart nogle Aar tilbage i Tiden, nemlig til det Aar 1027? Sandelig stor Marsage, og heel fyndige Argumenter, som og nu maae høres. De sige, at det er hele Verden bekjendt, det Kæyser Conrad var i Rom og blev kronet i Aaret 1027. At hand kom der i Dimmel-Ugen, og hans Salving og Kroning blev høytideligen forrettet paa Paaskedag ved Pave Johannes; hvorom Otto af Freysingen og flere Skribentere vidne: At hand, Kæyseren, blev ledsaget til Kirken af de tvende Konger, K. Knud af Engelland, og Kong Rudolf af Burgundien, som hand gif midt imellem; og endelig at mange Fyrstelige Personer indfandt sig i Rom til samme Høytid. Dette er en Sag, som lader sig ingenlunde sætte i Tvivl, saasom den bevidnes af alle Aar-Bøger og Krøniker, uden exception; fandt og lige saa lidet dis-

puteres imod, som at Deres Majestet Kong CHRISSTIAN VI. blef salvet i Frederichsborg anno 1731. Nu kommer jo disse opregnede Omstændigheder af 1027. fuldkommen overeens med Kong Knuds egne Ord i hans Brev. Hand siger, at, nu hand var i Rom, at tilbede og i egen Person at opvarte de Hellige Apostler Petrum og Paulum, da var det i Paaske-Høytiden, hvor en gandske stor Forsamling af Høye Personer indfandt sig, tillige med Pave Johannes og Kæyser Conrad, nemlig alle Nationers Fyrster fra det Berg Bergamo indtil Besterhafvet: Item, at hand talte med Kæyseren og med Paven, samt de andre der tilstædeværende Fyrster, om sine Undersaatters Unliggende, saavel de Engelskes som de Danskes, der agtede at besøge Rom, hvorledes de herefter kunde nyde sikker og ubehindret Lyde, saaoog Forskaansel for den ubillige Told, som dennem undervæns blef afpresset. Ja, at Kæyseren og Konning Rudolf, igiennem hvilken sidste Lande denne Fart allermeest faldt, hafde til sagt ham sliq Begiering, saavel som og de andre Fyrster ic.

Alt hvad nu herimod skulde kunde optænkes, eller falde at sige, motte bestaae i een af disse tvende Poster, Enten at Kæyser Conrads Kroning til Rom ikke var skeet i Aaret 1027. men sildiger; Eller og, efterdi K. Knud ikke mælder i Brevet just om Kroningen, at da baa-de hand og Kæyseren skulde siden derefter i noget andet Aar, nemlig 1031. eller 1032. som de Engelske skrifvoer, indfundet sig i Rom tilsammen; helst efterdi mand veed, at visse Kæysere hafve meer end een og flere gange foretaget sig saadan Kæyse. Men paa begge Dele er læt at svare: Først, at Kæyser Conrad ikke er kronet i Rom, i noget andet Aar, end forbenæfuit, det kand saa fast og rigtigent gotgiøres, at aldrig hafves endnu stærkere Beviis paa nogen af de saa gamle Kæyseres Kronings-Aar. Wippo, som var i hans Hof, var hans og hans Sons Hof-Præst, og Medfølgere paa deres Kæyser, hafver optegnet denne og andre sin Herres Forretninger, saa rigtig Aar efter andet, at til denne Quæstion intet fattes. Hermannus Contractus Græfve af Vöringhen, og Glaber Radulphus, som begge levede i selfsamme Tider, giøre det samme. Og af femten andre gamle Kroniker, som her ligeledes kunde opregnes, (de nye taler jeg ikke om, som ere flere end fire gange femten,) er ikke een eniste, der taler om noget andet Aar. Mand hafver og om denne Kæyser saa klare Underretninger, hvad hand

hand hvert Aar, ja snart at sige hver Tiid paa Aaret foretog sig, og hvor hand var, at der ikke blifver Rum til andet. At hand nu skulde været i Rom nogensinde siden an. 1027. det findes ingenstæds. Bel er hand dragen ind i Italien i Aaret 1036. for at tvinge de opsektige Weylænder; Men paa den Tiid var K. Knud allerede ved Døden afgangen, saavel som og Pave Johannes; ikke at tale om Kong Rudolf, der døde for begge disse. Derimod i de tvende Aar 1031. og 1032. i hvilke de Engelske Kroniker fører K. Knud til Rom, var Kæyser Conrad immer og stædse i Tyskland, og, efterat hand anno 1030. hafde hefnet sig paa de urolige Tyske Fyrster, i sær Hertug Ernst af Svaben, endede hand den Krig med Kong Stephan af Ungern, og gjorde Fred med hannem anno 1031. hafde end og mod Slaverne eller Wenderne at bestille, som brændte og skændede i Saren-Land; saaoog an. 1032. med et andet slags Slaver, de Polakker, hvis Land hand deelte imellem trende Princker; endeligen med Bohmerne, hvis Fyrste, ved navn Ulrich, hand fordref i Landsflygtighed; foruden adskilligt mere, som findes optegnet hos Herman-num Contractum, Arnulphum Mediolanensem, og flere. Imidlertid, paa det jeg ey skal sumes at vilde dølge eller slaae under mig det ringeste, maae jeg tilstaae, at der hafves en Kronike-Skrifver, kaldet Hepidanus, som siger at anno 1032. var Kæyseren (ikke i Rom, men) udi Italien, hvor hand undertvang sig alt Landet, og alle Stæder paa denne Side af Rom, findende af Staden Lucca alene Modstand, samt af Marggræfve Reginher. Men Aarstallet er aabenbare falskt; Thi hvad som saaledes foregik med Stæderne paa denne Side Rom, samt med Lucca og Reginher, det passerede i Aarene 1026. og 1027. mestendeels for den Tiid at Kæyseren gik til Rom for at krones, og blef dette og altsammen afgjort anno 1027. som Wippo og andre hafve fortalt. Der hafve og andre bemærket, at bemældte Hepidanus hafver satt sine Aars-Tall her saavel som flerstæds heel urigtigen. Jeg skulde ikke haabe, at nogen til sidst vilde komme frem imod mig, med Adami Bremensis Ord, som vi nys heroven for hafve hørt? Thi, omendskjønt hand sætter Kæyserens og K. Knuds Italiænske Reise bag efter adskillige Ting, der høre til annum 1030. saasom Hellige Kong Olufs Endeligt, Biskop Libentii første Forretninger, med videre, saa og endskjønt hand kalder K. Knud *potentia trium*

trium regnorum valde terribilem; Saa veed mand alligevel, at Adamus er ikke den Auctor, mand skal søge en stor Nøagtighed hos i Tiid-Regningen, undtagen saavidt det angaaer den Hamborgiske og Bremiske Kirke og dens Biskoper. Andre Ting i Historien vender hand undertiden op og ned paa; som kunde nok gives Lejlighed en anden gang med flere Exempler at bevise. Endelig, hvad behøves her mere? Saadan Solennitet og sliq prægtig Forsamling af Konger og Fyrster, som saaes i Rom ved denne Kærsers Kroning, er ikke af det slags, der treffer ind tvende gange i halftredstindstyve, meget mindre tu gange i fire à 5. Aars Tiid. Skulde nu, efterat Kærsen Conrad, Kong Knud, Kong Rudolf, og mange andre Fyrster, hafde været der til Kroningen anno 1027. siden igien alle de selfsamme Herrer været kommen tilsammen i Rom anno 1031. eller 1032. maae mand bekiænde, at det var en meer end extraordinaire Hendelse; og endnu heel forunderliger, hvis den skulde være, ligesom med oplagt Raad, blefven udeluft, eller forsonnet at antegnes af saa mange overflødige Annalister og andre Skribentere, som ere endnu til, baa- de fra selfsamme og fra yngre Tider. I Summa, det kand ikke andet end holdes for en Urimelighed, efter foransorte Beviser og Argumenter, at vilde fremdeles tvivle om, det Kong Knuds Kense til Rom jo er skeet i det Aar 1027. og at hand var der paa samme Tiid, da Conradus Salicus blef kronet. Baronius fortienner altsaa i denne Post fuldkommen Bisald. Og Antonius Pagi er hannem ogsaa herudi fuldkommen med.

6. Saa rigtig, som denne Mening nu er, og at den ogsaa bør alene for gyldig ansees, saa maae mand dog tilstaae, at der findes en Hoben Vanskeligheder paa den anden Side, naar der skal svares til hver en Objection, der kand gøres for de Engelskes Mening. Ikke vil jeg dermed sige, fordi den er blefven hos dennem saa almindelig. Thi at een eneste Annalist kand have forført en heel Snees andre, er ingen Under, ikke heller noget usædvanligt. Ingulf, som er i nær- værende vor Quæstion den ældste, er vel gammel, og hans Fader hafde kiændt K. Knuds Hof; Men Ingulfs Fader var ingen Engellænder, men en Normand, indkommen uden tvisl med Dr. Emma; tilmed var hand ingen Geistlig, og saaledes holdte ingen Dag-Register over

over hvad som passerede, som Sønnen og de andre Munke og Clerker. Hand kunde vel hafve bekræftet for sin Søn, at Kong Knud var i Rom og besøgte Paven; hvilket Ingulf ogsaa af 1000. andre Mennsker og af sine Kloster-Brodre hafde hørt; ja self seet og læst det i Kongens Bref. Men hvad Nar Kongen reyste og kom tilbage, blef vel ikke saa just af dennem sagt, eller saa noye af hannem randsaget; allerhelst efter at hand siden fandt den Optegnelse af sin gamle Formand Abbed Brithmer, nemlig at Kong Knud ved sin Hiemkomst fra Rom anno 1032. blef opvartet af bemældte Abbed med en Foræring af et Par Ride-Heste, og derpaa beneficerede Abbeden og Clostret igien med mere end Tidobbelt. Saaledes troer jeg ogsaa, at det er gaaen paa flere Stæder, og med flere Skribentere. William af Malmsbury maae og saaledes hafve fundet i sine Formænds Nar-Bøger, at Kongen kom hiem anno 1032. Og har hand derfor meent, at det var fra Rom, og at hand var didreyst i samme Nar. Andre der sige, at hand drog til Rom anno 1031. mener jeg at hafve folget den Engelske Regning; Helst da Kongen, naar hand vilde være i Rom til Paaske, motte endelig gifve sig paa Benen, førend det Nar 1032. hos Engellænderne gif an. Min Slutning bliver nu denne, at Kongen fra anno 1026. af, da hand drog ud med sin Flode fra Engelland til Danmark, og siden fra Danmark reyste til Rom, maae enten ikke være kommen til Engelland igien, eller og hafver været saa korte Meyser herimellem, at hand ikke meget har kundet tale om og bekjændt-gjøre sine Forretninger i Rom, førend an. 1032. da hand hafde bragt alting i Fred og Rolighed her i Norden: Og deraf troer jeg at denne Bildfarelse er indflødt i Kronikerne. At hand paa Henreisen gif først til Danmark, og ikke directe fra Engelland til Rom, (som nogle urigtigen har skrefvet,) er uden Dispute. Dette vidner Florentius af Worchester: *Canutus Rex Anglorum, Danorum & Norreganorum, de Denemarcia magno cum honore Romam iuit.* Hvilket og Simeon af Durham, Radulfus de Diceto og Johannes Bromton skrifve. Denne sidste skrifver ey alene dette: *Rex Canutus anno regni XV. de Dacia Romam iuit;* Men hand har og tilforne en anden mærkelig Antegnelse, som siden udførligen skal vorde erindret. Ja hvad kand alle disse gode Mænds Bidnesbyrd veye op imod Kongens egne Ord i hans Bref, naar hand saa self skrifver fra Rom: *Ego itaque notum vobis fieri volo,*

volo, quod eadem via, qua exivi, regrediens, Danamarchiam vado. Smid-
 lertid, at Kongen udi alle de Aar fra anno 1026. til an. 1032. ey
 skulde hafve satt Foden i Engelland, er langt fra at jeg tør eller kand
 sige, hafvende alt for mange imod mig, ey alene af Engelske, men
 end ogsaa af vore egne Nordiske Skribentere, som mand villigen er
 nogen Respect skyldig. Men saa tiene dog de selfsamme Skribentere
 ogsaa til at gotgiøre, det Hønbemældte Konge hvert Aar hafde og
 forefandt saa overflødiget meget at bestille, efter an. 1026. da hand
 seylede til Danmark, og herpaa indtil hand an. 1032. udi Nøilighed
 kom igien til Engelland, at der ikke blef megen Tiid til at giøre En-
 gellænderne Nede for den Romerske Reyse, eller gifve dem deraf saa-
 danne Frugter at nyde, som i Brevet var blefven lovet. Den
 Norske Historie af de Tider, hvilken Torfæus af Hellige Kong Olufs
 Saga og andre Skrifter hafver sammendraget, hieiper vel noget til
 at opliuse K. Knuds Bedrifter i ommældte Intervallo. Men den er,
 (som vel og andenstæds bemærkes) ikke accurat i Tiden at antegne.
 Den siger, at K. Knud kom til Danmark med en stor Krigshær om
 Høsten anno 1025. den Tiid resolveret til at bekrige Kong Oluf i
 Norge. Hvilket hand alligevel nu udi bemældte Aar lod efter, da
 hand af sine Gesandter, som hand skikkede til Sverrige, hafde fornum-
 met, at Kong Anund var i stærk Forbund med Kong Oluf. Frem-
 deles siger samme Norske Historie, at Kong Knud forblef ikke des-
 mindre i Danmark Vinteren over, og efterat alle Tre Kongerne haf-
 de gifvet agt paa hverandres Anstalter, uden at det kom til nogen
 Krig, drog Kong Knud hjem igien til Engelland om Foraaret 1026.
 med sin Armee, og efterlod, til Regeringen i Danmark at forestaae,
 sin unge Son Harde-Knud, under sin Svogers Græfve Ulfs Op-
 sigt og Formynderskab; hvilken Græfve hafde til Egte Kongens Søster
 Estride. Siden kom K. Knud (efter Islændernes Sigende,) ikke
 igien til Danmark, førend om Sommeren Aar 1027. da hand fandt
 Riget i stor Forvirring, sin Son forført af Græfve Ulf til at sætte sig
 paa Thronen, Siælland af den Norske, og Skaane af den Svenske
 Konge udplyndret: Hvilket dog altsammen blef raadet Bod paa;
 Sonnen ved Dronning Emma Forbøn pardonneret, Græfve Ulf
 paa nogen Tiid forskaanet, men siden ved en anden Leylighed straffet,
 og Sienderne af Landet slague. Saaledes og i denne Orden finder
 mand

mand K. Knuds Forretninger i de trende Aar, 1025. 1026. og 1027. beskrefne hos Torfæum, eller rettere i de Jslandske Historier om den Hellige Kong Oluf. Og er her da 1.) at mærke, det Autor til St. Oluf Konges Saga, saavel som andre Jslændere og Norske, slet intet hafver vidst om Kong Knuds Rejse til Rom i det Aar 1027; og de hos hvilke Torfæus har antreffet den, har, som jeg før sagde, uimodsigeligen borget dette Stykke i Historien af de Engellske, efterdi de ogsaa gjøre samme Rejse yngre end Kong Olufs Død. 2.) Troer jeg sikkerligen, at Torfæus og hans Autor hafver her, (saavel som og andenstæds er skeet,) taget feil i Aars-Tallet, nemlig skrefven 1025. i stæden for 1026. I det mindste holder jeg for fuld vist, at naar Kong Knud er reyst over Danmark til Rom, (som ingen, efter hans egne Ord, kand tvivle paa,) saa er denne Rejse til Danmark antrædet i Aaret 1026. Bromton hafver og herom en egen Anmærkning, nemlig denne: *Rex Kanutus anno regni sui IX. in Daciam contra ULF & EYLAF, qui gravisissimam multitudinem contra eum terra & mari de gente Sveonum adduxerant, cum Anglorum exercitu transfretavit; Ubi ex parte Kanuti & Sveonum periit multus Anglorum populus & Dacorum.* Jeg taler nu ikke om den liden Correction, jeg uden ald Betænkning har gjort, i at læse her tu gange *Sveonum*, hvor der staaer i det trykte Exemplar af Bromton paa begge stæder *Speon*. Saasom enhver der kjaender Engel-Saxiske Bogstaver, (hvor v. seer snart ud som et p.) saaog de som hermed ville conferere den Passage i den gamle Engel-Saxiske Chronike, som wigtigen føres til annum 1025. maae vel gifve mig Bifald. Men endogsaa gaaer jeg forbi, hvad mand videre af bemældte Passage kand slutte om Kong Knuds Krigs-Tog imod de Svenske, og mod hans egen Svoger Græfve Ulf, som holdte Svenske Partie, og, efter de flestes Sigende, var fød Svensk, saavel som og imod Kong Oluf af Norge, hvilken er den, som Bromton og den Engel-Saxiske Kronike kalder *Eylaf*. Dette, siger jeg, som Jslænderne baade henføre til andre Aar, saaog ufuldkomment berette, vil jeg denne gang lade passere u-omtalt og spare til en anden Lejlighed. Men jeg vil alene her paa-staae, at hvad heller K. Knud førte Krig eller ikke i Aaret 1026. saa blifver dog ingen Tvivl om, at, forend hand begaf sig til Tyndstland, for at mødes med Kæyseren til Rom, hand i det mindste har sørgt for, at sætte alting vel i Rolighed udi Danmark, og forsikre samme sit

Rige imod de tvende fiendtlige Nationer, de Svenske og de Norske, imedens hand var borte. Dertil kunde og vel være troligt at den Krigs-Magt er alene blefven brugt, som hand forde med sig herind fra Engelland i sit Regimentes 9de Aar, (det er an. 1026.) hvorom Bromton skrifver. Den kunde jo nok behøves, omendskiont det af samme Skribent ommældte Slag ey nu var staaet, til at bevare Grændserne, og som en god Besætning her i Riget. Men, at komme igien til Reysen, da naar Kongen skulde indfinde sig i Rom udi Dimmel-Ugen an. 1027. gifver mand at betænke, om hand ey har mottet reyse herfra strax Nytaar, eller kort derefter. Paa Hiemreysen fra Rom, som har været strax efter Paaske-Høytiden, eller rettere, da hand var igienkommen nær imod Danmarks Grændser (som udaf visse Ord kand sluttes,) er Brevvet skrefvet, og hiemsendt til Engelland med Livingo, Abbed i Tavistok, som siden blef Biskop i Kirton. Kongen gaf derudi med klare Ord tilkiænde, som endnu er at læse, "at hand agtede at drage hiem tilbage, ad den samme Bey, " som hand drog ud, det er at sige, over Danmark; Dernæst, at " hand hafde i Sinde, nu naar hand kom til Danmark, efter Overlæggelse med samtlige sine Danske Raad, at giøre Fred med de Folk " og Nationer, der hafde tragtet at stille ham ved Regimente og Lif, " saafremt det hafde staaet til dennem". Hvilke Ord slunes virkelig at betyde nogen Krig og Feyde, der, ihvad end Islænderne ville sige, maae være foregaaen udi Aaret 1026. nemlig den samme Krig, som vi nyligen hørde fortælle om udaf Bromtons og den Engel-Saxiske Kronike, og som intet findes om i de Norske og Danske Historier under bemældte Aar. Hvad siger nu Brevvet fremdeles? "Naar " vi da hafve giort Fred med de omkringboende Nationer, og vort " gandske Rige der i Osten (forstaae Danmark,) er bragt i Rolighed, " saa at Vi udi de Lands-Egne ikke hafve Krig og Feyde mere at frygte fra nogen Kandt, da agte vi, det første Leyligheden sig begifver, " og Skibe kunde vorde udredede, at komme endnu i denne Sommer " hiem til Engelland". Saaledes lydede hans Ord. Men ihvad hand end skref og lofvede, saa motte hand dog see, at hans Forsæt slog ham feyl, der hand ved sin Ankomst til Danmark antreffede Tingene anderledes end hand hafde haabet; nemlig, som forhen er sagt, Riget i en gandske stor Urolighed, ja i Fyr og Flamme: hvilket Onde hand

hand fik overflødig at drages med, den hele Sommer og Høst igennem. I denne Høst, og omtrent ved Michelsdags Tid stod det mærkelige Slag ved Helge-Alæ, imellem Høystbemældte Konge og de tvende andre, nemlig Kongerne af Sverrige og Norge, som havde forbundet sig imod K. Knud: Herom taler baade Saxo Grammaticus, saa og de Norske og Svenske Krøniker. Saa taler og den Engelske Sariske Krønike om samme Tog, endskjønt under et u vigtigt Aar, nemlig 1025. Den siger, at Kong Knut foer til Danmark med sine Skibe, og kom til *Ea thære Halgan*, (hvilket Doct. Gibson i sin Latinske Version kalder *fluvium sanctum*, i stæden for *annem Helgensen*,) at Alf og Eglafr med en stor saavel Land-Hær som Skibs-Hær kom ham imod, at K. Knud mistede mangfoldigt Folk, men de Svenske beholdt Baldpladsen. Dette maae staae ved sit Værd. Men at Kong Knud efter Slaget ved Helge-Alæ an. 1027. forblef endnu i Danmark den hele Vinter over, er ikke at tvivle paa, hvilket og de Norske og Islændere selv bevidne. Inmidlertid bestyrkede hand, som bekjendt er, sit Partie og store Anhang i Norge, og fik alting saaledes tillavet, at der K. Oluf var af Landet forjaget, er hand selv om Sommeren anno 1028. efter alle baade Norske og Engelske Annalers Bidnesbyrd dragen ind i Norge med 50. Skibe, og blefven Mester af det gandske Kongerige.

7. Hvernæst fortæller de fleeste Engelske, at anno 1029. da hand nu var en Herre over trende Nationer, de Engellænder, de Danske og de Norske, er hand kommen hjem til Engelland: Item, at hand samme Aar, efter St. Mortens-Dag, sendte Græfve Hagen, som havde hans Søster-Dotter til Egte, ud af Landet, under Skind af et Gesandtskab eller Statholderskab, (*quasi Legationis causa*;) eftersom hand mistænkte bemældte Græfve at staae hannem efter Liv og Regiment. Men de Engelske hafve om denne Sags Sammenhæng ikke været ret opluste. Hagen var af de gamle og store Norske Græfver, der havde i Kong Knuds Herr Faders og Farfaders Tider haft stor Vælde og Regiment i Norge. Hagens Fader Græfve Erich havde een af Kong Svens Døttre, og var denne Hagen saaledes Kong Knuds Søster-Søn. Hand blef forhen forjaget ud af Norge, den Tid Kong Oluf kom og indtog bemældte sit Føderne-Rige;

Derpaa drog hand over til Engelland, til Kong Knud sin Morbroder: Hvilken, efter at hand hafde faaet Norge under sig, gjorde hand Sagen an. 1029. til sin Statholder derofver; og dette er den Legation, som de Engelske hafve hørt sige om. Men slikt hafde vel Kong Knud aldrig giort, hvis hand hafde haft nogen slags Mistanke til bemældte Græfve for Utroeskab. Evertimod det var meget rimeliger, at hand burde frygte sig for hannem i Norge, hvor Sagens Forsædre hafde regeret snart ligesom Konger, og hafde sammesteds langt flere Venner og større Anhang, end i Engelland. Ellers varede dette Stattholderskab ikkun heel kort; Thi Alret derpaa vilde Græfven seyle over til Engelland, for at holde Bryllup med sin forlovede Brud, Kongens Half-Søster-Dotter, ved navn Gunhild: Der blef hand undervens og druknede. Herom gifve Islænderne langt rigtigere Underretning end de Engelske: Hvilke sidste vel ogsaa under anno 1030. skrifve om Sagens Død, at hand druknede, men med Uviffhed; nemlig det nogle hafve meent, at Kongen lod ham ihjelslaae paa Orkenøer. Hans Dødsfald gaf Kong Oluf strax Anledning til, at tænke paa sin Tgientkomst i Riget, ja gaf og Kong Knud Marsage, saasnart hand derom herde, til at være paa sin Bagt, og forføye sig strax igien til Danmark. Dette vidner ogsaa den Norske Kronike. Udi saadan Uroe svævede nu Kongen alle disse Aar igiennem, og formedelst saamange vigtige Tilfælde og Forhindringer, der komme saa stærk paa hinanden, og hafve vel neppe kundet unde ham faae Maaneders Tiid i de Aar 1029. og 1030. at forblifve i Engelland, er det rimeligt, at hand ikke hafver tænkt paa at fuldbyrde og i Bærk stille, hvad hand i Rom lovede, og i sit Bref hafde gifvet til sine Engellænder Forsikring om. Siden, efterat Kong Oluf var slagen, og Norge paa nye med fuldkommen Sikkerhed forbunden under det Danske Herredom, indrettede hand Regeringen i begge Kongeriger, paa saadan Maade, at hans Søn af Dronning Emma, kaldet Harde Knut, skulde regere i Danmark, samt hafve den syderlige Deel af Engelland, den anden, ved navn Harald Resten af Engelland, og den tredie som hedde Sven, og var afflet (saavel som og Harald,) med den Engelske Frue Elgifva (Islænderne kalde hende Alfifa,) satte hand til at forestaae Norge. Endelig, efter alle disse Bedrifter og Indrettninger, begaf hand sig til Engelland anno 1032. og det strax om Vaaren.

Her var det da omsider, og just udi dette Aar 1032. at Kongen saae sig udi den Tilstand og i saadan forynsket Rolighed, at hand kunde udi sit Engelske Rige opfylde sine Undersaatters Haab, og meddeele dennem ey alene Underretning om sin Romerske Reyse, men endogsaa den Nytte og Frugt deraf, som hand i Brevvet alt for længe siden hafde lofvat. Jeg er i den Tanke, at ihvor længe forud end oftbe-mældte Brev var dennem tilskrevet, (maaskee ogsaa tilsendt,) saa er det dog ey blefvet almindelig og for alle bekjendt, førend i dette Aar. Men hvo kand sige os, om ogsaa samme Brev er kommen frem, og er leveret i nogen af deres Hænder, som det vedkom, førend Kongen nu fandt det for got? Kongen kand, efterat det var skrevet, hafve forandret sin Ordre, kaldet Abbed Living, endskjønt hand var paa Beyen, tilbage, og beholdet ham hos sig, som sin Hof-Præst, paa Hiemreysen. Living kand være blefven fremdeles hos ham i Danmark, maaskee og ikke forladet ham i alle de før omtalte Krigs-Togge, indtil de paa eengang begge ere komne i Rolighed anno 1032. Det findes end og, at bemældte Abbed Living er i samme Aar 1032. saasnart Kongen kom hjem, blefven Biskop i Kirton, (som er det Biskop-Sæde, der siden af Kong Edwardo Confessore blef forflyttet til Exeter;) som Wilh. Malmesbury har anmærket: Og Franciscus Godwin i hans Bog *de Praesulibus Angliæ* siger, at dette samme bevidnes af alle Skribentere. Jeg tilstaaer at min Giætning ey saaledes kommer ofvereens med forbemældte Wilhelm af Malmesbury, der siger, at Living var først i lang Tid her i Danmark hos K. Knud, siden folgede med Kongen til Rom, og da alting til Rom var forrettet, og Kongen reysde over Land til Danmark, gif Living med Kongens Brev over Soen til Engelland, hvor hand bestillede og satte alting i Verk efter Brevvets Indhold, førend Kongens Hiemkomst. (See Wilh. Malmesbur. lib. 2. de Gestis Pontificum Angl. pag. 255. seq.) Hvilket sidste jeg virkelig holder for Snaak, og tildigtet af denne Skribent, i følge af den vrang Mening om Aaret. Men endeligen i hvad heller bemældte Geistlig hafver leveret Brevvet fra sig tilig eller seent, saa blifver jeg ved min Mening, at det er blefven nu til sidst for alle i Landet kundbart, ja uden Tvivl med nogen Solennitet udi den store Landets Forsamling oplæst og publiceret, som en anden Kongelig Forordning. Deraf maae og være kommen, at denne Kon-

gens sidste Hiemkomst, fra Danmark, er blefven tagen for hans Hiemkomst fra Rom; og seer jeg intet andet at hafve fundet gifve Marsag til saa stor Forvirrelse hos de Engelske, i bemældte Knyfses Mars-Tall, end hvad nu sagt er. Dette er ogsaa vist, at iblant alle de Stiftelser, Gafve-Brefve, Confirmationer, eller andre Documenter, som til Dato ere opdagede af Kong Knuds, er, saavit jeg har fundet, ikke noget eniste udfommet, eller hafves rigtig og uforsalstet Underretning om, fra anno 1027. da Kongen var i Rom, og indtil mand kommer til annum 1032. De bekjendte Kirke-Love, under samme Store Konges Naasn, som endnu hafves paa Engel-Saxisk, saa og paa Latine, endskiont de ingen Datum hafver, og Jeremias Collier i sin Engelske Kirke-Historie, med flere, holder for at ingen kand sikkert vide, naar de ere gifne; saa regnes de dog rimeligst til Kong Knuds sildige Undagts-Frugter, og de gode Gierninger af hans tre sidste Regerings Aar. De samme ere og fra gammel Tid blefven anseete af Engellænderne, som en Virkning og Fuldbyrkelse af de Løfter, som hand gaf dennem fra Rom af. Og derfor finder vi hos William af Malmesbury, at, strax efter at hand har indført Copien af oftbemældte Brev, forfølger hand sin Tale saaledes: *Nec dicto deterius fuit factum. Omnes enim Leges ab antiquis Regibus, & maxime ab antecessore suo Ethelredo latas, sub interminatione Regiæ multæ perpetuis temporibus observari præcepit.* Hand burde vel at hafve lagt dette dertil, at Kongen forbedrede samme gamle Love med nogle nye Artikler. Hvorfore de og hafve bekommet særdeles Naasn af hannem, og kaldes i Bøgerne *Leges Cnuti Regis.*

8. Den største Vanskelighed, som staaer tilbage, og den vigtigste Forekastning, som af Brevet kand gøres, bestaaer i Kongens Titel; hvorledes hand paa Hiemreisen, naar den skulde være skeet anno 1027. kunde da skrifve sig til Norge, og en Part af Sverrige; da hand dog intet af disse tu hafde endnu i sin Bælde, førend en Tiidlang derefter; i det mindste intet af Norge, førend i Aaret 1028. Mand kunde svare, at hans gamle Prætension paa Norge, fra hans H. Faders Kong Svens, og Herr Far-Faders Kong Harald Gormsøns Tid gaf ham Ret, lige saavel til Titelen at bruge, som til Riget Konning Oluf at affodre; hvilket sidste hand og virkelig gjorde paa bemældte Fundament.

Men med saadant Svar kommer

mer mand ingenlunde nogen Bey; og hvo vilde vel tage sigt for fulde? Thi 1.) skal vel ikke hafves Exempel paa, at mand i de Dage hafde endnu indført den Biis, som siden er blefven gemeen, at Konger og Fyrster skrive dennem til Lande, som de prætere paa, og som de endnu ey hafve udi virkelig Herredomme og Ene. 2.) Hafver Høybemældte Konge udi ingen af de Brevve, som ere ældere end 1027. skrevet sig til Norges Rige, da dog alligevel hans Ret var i de Naringer lige den samme, som den blef siden. Og 3.) om det end kunde gaae an med Norge, og Titelen motte alene forstaaes om Prætensionen, motte jeg dog spørge, hvad Ret hand hafde til en Part af Sverrige, forstaae at sætte den an. 1027. i sin Titel? Og hvorfor ikke ogsaa hele Sverrige? Nemlig Sagen er, at hand skref sig siden ikke til mere eller større Deel af Sverrige, end hand hafde indtaget; Og ligeledes tog hand ey heller nogen Titel af Norge, forend hand var blefven Herre over bemældte Rige. Vil mand sige, at det var ikke ham self, som tog eller gaf sig disse Titler i Brevvene, men Cancellarii eller Clerici, der amplificerede dem efter eget Lykke? Da lad saa være; og det tilstaaes, at de derudi hafve været paa deres Biis ret artige, og ligesom kappet om, hvo der kunde staffere Kongens Titel best, som vi og ret nu skal saae at høre. Men aldrig vovede de dog, at sætte et Land i hans Titel, som endnu ikke var blefven hans; og hvorledes skulde dette heller komme dem i Sinde? Der forekommer iblant andre udi Spelmans Engelske Conciliis et Document, kaldet Concilium Wintoniense, foregivet at være af anno Chr. 1021. i Kongens Regerings femte. Sammes Titel er nu saaledes: *Hæc sunt Statuta Canuti Regis Anglorum, Danorum, Norwegarum, venerando Sapientum ejus consilio, ad laudem & gloriam Dei, & sui regalitatem, & commune commodum, habita in Sancto natali Domini apud Wintoniam.* Men Spelmann hafver dømt, at samme Document er heel fiærdeligen falskt, og smiddet af en ikke noksom udlærdt eller forsaren Bedragere, mere end 200. Aar efter K. Knuds Tider; som bevises endogsaa med det Ord Parlament, hvilket derudi er tvende gange brugt. Den Jesuit Michaël Alford i hans store *Annalibus Ecclesiæ Anglicæ* under bemældte Aar 1021. gjør sig vel megen Umage at forsvare denne Piece, og er heel vred paa Spelmann, men maae dog gifve tabt. Dog for at ikke lade denne Kiætttere beholde formegen Ret, paaastaer

Alford, at der blef dog holdet et almindeligt Concilium til Winton 1021. og at det var den Tid at Kongen ligeledes udgaf sine berømte Kirke-Love, (*Leges Cnuti Regis*,) hvilke hand (Alford) derfor indfører udi samme Aar. Men Jesuiten hafver saa lidet Ret i det ene, som i det andet. *Leges Cnuti* blefve vel udgifne til Winton; men hvem siger os, at det var an. 1021. og ikke Ti eller Tolf Aar derefter? Spelmans Argument, (som ellers ved sig Indvending hverken fældes eller reyses,) beroer, imod bemældte falske Document, alene paa det Ord Parliamentum, som ikke var til i Engelland i K. Knuds Tider, ja ikke end længe derefter. Jeg tor imod oftbemældte Piece sammelunde protestere med mit Argument, nemlig at Bedrageren hafver ogsaa røbet sig med Norge at sætte i Kongens Titel udi det Aar 1021. som var alt for mange Aar, forend hand kunde føre den med Rette, eller virkeligen hafver ført den. Vel maae jeg betænke, at Tallet af Høybemældte Konges Brevve, saa mange som mig ere forekomne, naar alene skal regnes de, hvori hans Navn og Titel findes, ikke er saa stort, at deraf kand formeres en meget stærk Induction; Men saa er dog samme Tal ey heller alt for ringe. Det beløber sig i alt til Elleve Stykker. Og deraf ere kunns Tre med Norges Titel, naar jeg endda regner deriblant det Brev paa Hiemreisen fra Rom, hvorom nu meest og alene disputeres. De andre Otte vide slet intet enten af Norvegis eller Swavis. Det Første af disse Otte er af anno 1018. og gifvet til vor Frelseres Kirke i Dorbern. Derudi heder Kongens Titel i Brevvets Begyndelse: *Ego Imperator Knuto à Christo Rege Regum regiminis Anglici in Insula potitus*: og i Underskriften: *Ego Knuto gubernator Anglici orbis*. Udi det Andet, som er af anno 1020. hørende til Edmundsburg, skrives hand saaledes: *Ego Knut Rex totius Albionis Insule aliarumqve nationum plurimarum in Cathedra Regali promotus*: og i Underskriften: *Ego Knut Rex gentis Anglorum aliarumqve*. I det Tredie, som hafves ved Porteshamme-Closter, af anno 1024. *Ego Cnut, annuente ac favente Dei omnipotentis clementia totius Anglorum (NB. sic) Basileus, ceterarumqve nationum in circuitu degentium regens & gubernans*. I det Fierde, som hand har gifvet til St. Augustini Kloster, i Aaret 1033. *Ego Cnut per Dei misericordiam Basileus*. Det Femte hafver mand fra Glassenbury, og er af anno 1032. *Ego Cnut Rex Anglorum ceterarumqve gentium, in circuitu persistentium gubernator*

nator & rector. Det Siette findes ingen Mars-Tal ved, og horer til et Kloster i Exeter: Der er Titelen fast ligedan: *Ego Cnut Rex Anglorum ceterarumque gentium persistentium in circuitu.* Men i Underkriften: *Ego Cnut Britanniae Anglorum Monarcha.* Det Syvende er en Confirmation paa et Magekifte mellem Kongen og Klosteret til Ely, som skeede an. 1022. hvor Kongen skrives i Brevet *Rex totius gentis Angligenae*, og i Underkriften: *Ego Cnut Basileus totius Albionis gentis.* Og endeligen det Ottende, lydende paa Hulme-Kloster, uden Mars-Tal, hvor hand kalder sig: *Ego Cnut Rex Angligenae nationis.* Mand mærker af disse skionne Over- og Underkrifter, at sligt har altsammen dependeret af Secretereren eller Klerken, som mand brugte til at sætte Brevene op, og at ingen bestandig Formular har været derfor. Men dette er her nu ikke Sagen. Mand seer, siger jeg, at af alle de Elleve Documenter, hvilke jeg har kundet faae i adskillige Bøger opsogt, er nu ikkun Tre tilbage, der hafve den omdisputerede Titel med Norge deri næfnt; og er endda ikke saavist, om den har nogen-tid fra Begyndelsen staaet i mere, end i eet af dennem. Dette ene Brev, som mand endnu ingen Grund hafver til at tvivle om, at jo baade Titel og altsammen har sin Rigtighed, er det som Kongen gaf til Eroylands Kloster strax efter sin Hiemkomst an. 1032. Samme begynner saaledes: *Cnutus Rex totius Angliae, & Danmarchiae, & Norwagiae, & magna partis Swaavorum, omnibus provinciis, nationibus, & populis, meae potestati subjectis, tam minoribus, quam majoribus, salutem.* I Underkriften er ikkun dette: *Ego Cnutus Rex anno Dominicae incarnationis millesimo tricesimo secundo Londoniis istud meum chirographum signo sanctae crucis confirmavi.* Dernæst fremstille sig de forhen omtalte Leges Cnuti, hvilke nu om Dage i flere Bøger findes trykte. Der heder det udi Trykken af den Latinske Text, hos Lambardum i hans *Archaeonomia*, saa og hos Spelmannum in *Conciliorum Tomo I. Canutus Anglorum, Dacorum, & Norwegiensum Rex.* Hos Bromton, som sætter bemældte Love baade i anden Orden, og paa andet Latin: *Rex Anglorum, Danorum & Norwiganorum.* Men udi det Manuscript af Cottons Bibliothek, er funden en langt bedre og ældre Latinsk Version, hvilken Doct. Wilkins iblant sine *Leges Anglo-Saxonicas* har ladet trykke. Titelen er der: *Cnutus Rex, totius Angliae, & Danorum & Norwegorum Rex.* Originalen, hvoraf disse Oversættelser ere, hafves paa Engel-Saxisk Sprog: Kand og vel være, at den Cotton-

Cottonske Latine Text er Original, og Engel-Saxifken er en Berfion deraf. I denne sidste lyder nu bemældte Titel saaledes hos Lambard og Spelman: *Cnut Cyning, ealles Englalandes Cyninge, and Dena Cyning, and Norvrigena Cyning.* Men i det Cottonske Manuscript staaer alene *Englalandes Cyning and Dena Cyning*: Og det tredie, nemlig *Norvrigena Cyning* er udeladt. Mand hafver om bemældte Cottonske Bibliotheks Exemplar altid haft den Opinion, at det var udaf alle det beste, rigtigste, som ogsaa det ældste i Engelland. Og er saaledes stor Formodning, at Norges Titel er blefven tilfatt i de yngre Tider, og hafver ikke staaet i de ældste Exemplarier. Ja, omendstiont disse Leiges Cnuti skulle være yngre end an. 1031. eller 1032. som forhen er omtalt, og som Malmesbury siunes at bekræfte, saa er derfor ikke sagt, at Kong Knud skulde i hvert et Brev siden an. 1031. næfne alle Riger og Nationer ved Nafn, som hand regerede over. Hvilket hand ey heller har gjort udi tvende af de før opregnede, udaf de Aar 1032. og 1033. som ere i foranferte Liste det fierde og femte. Endelig til sidst kommer vi nu til det saa ofte omtalte den Romerskes Keyfes Brev, hvoraf Titelen tilforne er bleven bemærket, nemlig at Kongen skrifver sig der ligeledes som i det nylig citerede Croylands Kloster-Brev: uanseet at hiint, fra den Romerske Keyse, umueligen kand høre til noget andet Aar, end til 1027. i hvilket Aar hand dog hverken hafde Norrige inde, eller nogen Deel af Sverrige. Sandeligen, hvis ikke alle de øfrige Riændetegn, og Brevets gandske Indhold, ja hver en Artikel, Ord og Expression deri, noksom betydede dets Rigtighed, og satte samme aldeles uden for ald Tvifl og Mistanke, skulde mand snart finde Aarsag til, for saadan Titels skyld at agte Documentet selv for en smiddet og en falsk Piece. Men langt fra, at nu sligt kand komme i min Tanke. Jeg derimod holder Titelen for at være tilfatt og falsk, ja tilfatt længe efter at Brevet første gang var skrefvet. Ingulf, som er den første Skribent som det findes hos, kunde mand vel tænke dertil, at hand hafde satt for dette Brev den selffsamme Titel, som hand hafde fundet paa sit Croylandske; hvilket hand og nyligen tilforne paa samme Side hafver indført. Saadan Mistanke om Ingulf kand vel ikke komme nogen Engellænder fremmed for, helst efter at Doct. Hickers hafver udi sine Skrifter offentlig en alene befyldt ham for Uerfarenhed i at giøre Forskiæl paa rigtige og falske Docu-

Documenter, og beviist at hans Cronlandste Closter-Historie var for- medelst adskillige fingerede Brevve heel u-esterretlig, men endog saa har Doct. Hickers ey undseet sig ved at kalde ham en Fallarium. (See hans Præfat. til *Ottley* pag. 29. og hans ypperlige *Dissertation* til *Shover* pag. 73.) Men som K. Knuds Brev er langt uden for disse Beskyldinger, det og aldrig er blefven paatalt, ja ey bør eller kand paa- tvivles (hvad Brevvet i sig selv angaaer,) saa vil jeg end ikke heller gravere Ingulf med dets Titul. Thi endnu rimeliger kommer det mig for, at slutte, at den Tiid Brevvet er blefven, som jeg før sagde, anno 1032. i Landets Forsamling offentlig oplæst, saa hafver mand fundet for got, ved Høybemældte Konges Mafn at næfne hans nye Conqvêter, og saaledes at forege hans Titul med det, hvad hand virkeligen var blefven Herre ofver; omendstiont hand hverken var det, eller hafde endnu nogensinde brugt sig Titul, den Tiid Brevvet første gang blef udfærdiget paa Meysen. Derimod er min Tanke, om den Titul, som staaer for Leges Cnuti, at den slet ikke er Original, det er, at den ey hafver staaet for disse Love, der de først blefve publicerede; men er i Bøgerne, hvor mand har indført dem, siden efter, og maaskee da Høybemældte Konge alt var afgangen, blefven tilfatt:

9. Saaledes mener jeg da, at dette Tvivlsmaal, nogenledes skiellig- gen kand opløses; Et Tvivlsmaal, som enhver maae falde paa, ja, saa at sige, undre sig paa, og studse ved, naar hand tillige i de Tydskes og andre fremmedes, saavelsom i de Engelske Historier er noget belæst og kyndig. Ikke holder jeg for, at det er nok for en Studerende, og mindst for en Hi- storie-kyndig, naar hand finder en uret Passage, det være sig i Mars-Tal eller andet, da straxen at fordomme den, med en Decision af tre Ord, og lade det saa derved forblifve; ligesom Læsereen motte være forbunden til, at sætte mere Troe til en saadan nye- opgroende og self- consti- tueret Censore, end til mangan gammel og længe i Verden bekjendt Skribent. Mey! man bør hafve den Respect for baade sin egen, og den efterkommende Tiid og Alder, at troe, det enhver Læsere er klogere end mand self; Og saaledes tager jeg tusindegange mindre Fejl, end naar jeg tænker, det jeg er klogere og lærdere end min Læsere, og at jeg hafver Ret, til at fortælle ham kuns med et par Ord, hvilken Mening jeg holder for ret, og hvilken der er u-rigtig, foruden

foruden at sige ham hvorfor. Hand skal kun troe mig paa mit Ja eller Nej, og bilde sig ind, at jeg er den, som Sagen har kostet Møye og Eftertanke nok, og har seet den dybere ind, end andre. Men mon dette ikke undertiden kand kaldes, at prædike for Guds, og ikke for vittige Mennisker? Som jeg da er pligtig til, at forklare, og med alle mine Argumenter, som jeg er self persvaderet af, at bevise, det en Sag, som i lang Tiid har været troet, eller og i Twistsmaal, er urigtig, og indstille saaledes til enhver Skion og Dom, om jeg har Ret; Saa bør jeg endogfaa at eftertænke, samt meddele til Læserens Paaskionnende, hvad det er, der kand hafve gifvet de forige Skribentere Anledning til sig Urigtighed: Om det er Autors Uforstand, eller Ukyndighed? og om ikke en almindelig Bildfarelse, i hans Land, hans Religion, eller Secte, eller i det Partie af Staten som hand er tilgedan? Om det er alene Mangel paa Documenter, Mangel paa Hukommelse, Confusion af Navne og Bedrifter? Eller om ikke visse Hændelser kunde hafve anlediget sig Forvirring? Endelig, om det er Autors egen Digt og Fabel, eller Giætning, for at sige noget, hvor hand intet vidste? Her udi nærværende Duæstion troer jeg at jeg hafver fundet paa nogen ikke urimelig Marsage, hvorføre alle Engellænder, og samtlige vore Danske og Norske, føre Kong Knud den Store paa Nensien til Rom anno 1031. og hiem igien fra Rom anno 1032. Hvis min Giætning nu ikke staaer Prove, vil jeg være ald Væe og Tak skyldig til den, som kand herefter frembringe nogen rimelig. Men at nogen skulde troste sig til min gandske Chesin at kuldkaste, siger jeg dem forud, at dette lader sig ikke giøre; jeg mener, at føre Kæyser Conradum Salicum og Kong Rudolphum af Burgundien til Rom i det Aar 1031. eller 1032; Efterdi Kong Knud dog udtryffeligen i sit Bref mælder, at have talt med begge disse Herrer i Rom, da de vare der om Paasken, tillige med ham og mange andre Fyrster. End: zen at vilde udaf slige Argumenter giøre en anden Slutning, nemlig beskylde Brefoet self for Urigtighed, og mene at det var opdigtet heelt og alt af de Geistlige efter K. Knuds Død, kand jeg aldria holde med, som jeg og noksom i det foregaaende har erklæret. Saa at udi saa maade intet videre staaer tilbage, end først Titelen, der er taget af andre nyere Breffe, og brugt til dette, enten an. 1032. eller

eller maaskee, efter Kongens Død; og dernæst de Engelske Chroni-
fers Urigtighed i Narstallet at antegne.

10. Til sidst, motte vel ogsaa nogen findes, der vilde spørge,
hvortil nytter nu alt dette? Og er saadant vel en Times, end sig
nogle Dages Studering, Læsen og Skrifven værdt, hvad heller
Kong Knud, som i 700. Aar og mere har været død, var anno
1027. i Rom, eller 1031? Jeg svarer, det jeg gierne tilstaaer,
at for den allerførste Deel Mennesker i Verden er dette en heel unyt-
tig Ting. Hver en Bonde, ja og Mængden af dem, som ville end
og være over Bonde-Standen, kand det være heel unyttigt og lige
meget, end ogsaa om de tænke og troe, enten at Julius Cæsar var
før Alexander Magnus, eller efter ham; enten Kong Waldemar I.
regerede i Danmark førend Harald Gormsøn, eller længe efter; en-
ten den nu regerende Konge i Spanien kaldes Alphonsus eller Philip-
pus; enten den Tyrkiske Kæyser hedder Achmet, Mahmud, eller Os-
man; ja enten den Westfælske Fred blef sluttet an. 1648. eller an.
1658. En Frankos, som læser alene for sin Tidsfordrif og Fornøy-
else, kand det endogsaa være indifferent, naar hand finder i det
Tillæg, som nogle gange er trykt ved en berømt Autor Chevreau
hans *Histoire du Monde*, at imellem an. 1620. og an. 1630. hafde Kong
Gustaff Adolf Krig med Kong Christiano IV. og samme Tid beleh-
de Kiøbenhavn. Og jeg seer ikke, at, naar en Frankos ingen Stats-
Mand vil være, ey heller gior just Profession af Historiske Studerin-
ger, hannem da mere Magt paaligger at vide Kiøbenhavns Beleh-
rings Tid, og under hvad Konge eller i hvad Aar Svensken derfra
blef afflagen, end det ligger en Dansk, der ikke er Historicus, Magt
paa, om la Pucelle d'Orleans var til under Kong Carl VI., K.
Carl VII. eller den VIII. Ja, hvorfor skulde en Dansk ikke ogsaa kun-
de være en god, dydig, samt i andre opbygkelige Videnskaber meget
dygtig og lærd Mand, om endskiont hand slet intet bekymrede sig om,
enten Lyschandens Danske Kongers Slegte-Bog var en god Bog
eller ey? Ja, om hand endogsaa troede alt hvad som staaer deri til
Punkt og Prikke? (Dog jeg beder om Forladelse, at dette sidste var
alt for meget sagt, thi da skulde hand, hvis hand ellers hafde læst
Bogen fra Begyndelsen af, baade hafve stor Mangel paa Lær dom,
saa og ikke ringe Meen paa sund Fornuift.) Det samme, nemlig

en ypperlig og lærd Mand, fand en Dansk jo ogsaa være, der ey er Historicus, enten hand troer, at Kong Knud var i Rom anno 1027. eller 1031. Men Spørgsmaal, om derfor ingen anden skal støtte om slikt? Som er næsten det samme, som hvis jeg vilde spørge, at fordi en god Regnskabsfører ikke behøver at læse Diophantum Alexandrinum eller Apollonium Pergæum, om da ogsaa ingen Professor Matheseos bør forstaae dem? Kort sagt: Med alle de samme Skiel, med alle de Raisons og Argumenter, som nogen anden fandt paaefinde, til at lade ringe om dene min Quæstion om K. Knud, og om flere Dubiis af deslige Beskaffenhed i vor gamle Historie, vil jeg ogsaa tage mig paa, at kappe af, baade fra den Historiske og fra andre smukke Videnskaber, saalænge, indtil der ey skal blifve mere igien, end saameget, som en ærlig Borgere eller Betienings-Mand just nødvendigen behøver til sit Embedes Forretning og sin Huusholdning, og en Præst til sin Prædike-Stoel og Catechisation. Hvo som nu ikke er alt for fortsunet, hand seer lættelig, hvad deraf vilde blifve, naar saa skeede; og hvorjævnt Barbariet vilde da komme svømmendes igien herind, og sætte sig usormeent paa Thronen; Helst naar alle og enhver vænnede sig til, at slaae over og forbi, alt hvad mand holdte for smaae Ting, eller, efter de fleestes korte og hinkende Begreb, unyttige, som mand dersore ikke gad brødt sit Hoved og spildt sin Tiid med: I stæden for at randsage i mange og alle slags Skrifter, helst in Fontibus, for at faae, saa vit mueligt, enhver og mindste Ting, baade i Historien og i hver en anden Sciens, drifvet, reengiort og accurat. Og saa blifver da Spørgsmaalet omsider dette: Om en Dansk studeret Mand, der vil vide sit Fædernelands Historie til noye, ikke bør ligesaavel tilviffe vide, at Kong Knud den Store reyste til Rom ikke i Aaret 1031. men just 1027. som at Kong Friderich IV. af høylofligst Jhusommelse var i Venedig, Dresden og Berlin anno 1709. og ikke i noget andet Aar? Thi inden 700. Aar efter vor Tiid blifver ligesaa langt at regne fra Kong Frid. IV. til dennem som da skulle lefve, som der er fra *Canuto M.* indtil nu. Ja det samme slags artige Folk, som nu dommer slet om vores Bemøyning i saa gamle Ting, ville vel ikke heller fattes om 700. Aar herefter, til at belee dem, der da ville randsage noget noye hvad som i vort Seculo er passeret.

In Summa, skal Historien være en sand og god Videnskab, og et alvorligt Arbeide, da maae baade Mars-Tal og andre Data, saa og alle de Ting, som forekommer, examineres med den yderste Flid og skarpeste, som mueligt er. Og saa kunde da slige Dissertationes, som denne jeg nu har haft den Ære at oplæse, vorde udi sin Tid til Nytte, for dem som vilde engang udarbeide os en bedre Dansk Historie, end til Dato hafves. Vi seer jo vel, hvad for en stor Forskiæl der er paa den Tyske Reichs-Historie, saaledes som den i vore Tider er behandlet af Struvio, Spener, Græf Bünau, Mascov, og Hahn, imod hvad den var tilforne, da saa mangfoldige Materialia af alle slags ikke endnu vare excerperede, giennemgangne og overveiede, ja en stor Deel gandske ubekjendte for de ypperlige Lærde Mænd af ældre Tider. Paa lige Maade hafve de nye Franske betient dem af deres Landsmænds Pithæorum, Blondelli, Baluzii, Mabillonii, Bouchet, Chantereau le Fevre, Theodore Godefroy, og mange fleres møyssomme Observationer og Critiquer over de forrige Autorum Fejl og Mangler i deres Franske Historie. Og hvi skulle vi være de eneste, der ville staae tilbage? Helst da jeg vel tør sige, at udi vores Danske Historie stikker endnu i denne Time, saa mange Urigtigheder, og saa mange vel kiændelige, men dog hidindtil u-oplyste Bildfarelser, som i nogen anden Nations. Men et saadan slags Arbeide lader sig ingenlunde bestride med vore egne Lands eller vore Landsmænds Skrifter, endogsaa naar mand fik alting tilsammensanket og hvert gammelt Blad igiennemgaaet, som findes baade i de samtlige her værende Archiver, intet undtagen, saa og udi hver en eneste Dansk og Norsk Mands Eye og Forvaring, Islænderne ogsaa iberegnet. Thi sandelig, naar det giælder om gamle Tider, ikkun for 3. à 400. Aar siden, og derfra op ad, da blef den Hielp, som vi paa saadan Maade skulle tilsammenhente, fast mindre end nogen skulde troe eller tænke; og da vil jeg udi visse Seculis udrette mere med en trykt Bog, saasom Odorico Raynaldo eller anden deslige, end med alle de Archiver der er i Danmark. Vi faaer da at giøre, saasom andre, vel betænkende, at naar vore Konger og gamle Forfædre hafve haft at bestille i Freds- og Feyde-Tider med Tyske og med Franske, med Engelske og med Skotter, med Svenske og med Polakker, med Italiæner og med Spanier, ja med flere, saa ere og ingen Nations Skrifter til, af alle de nu op-

regnede, hvor der ikkuns noget er at antrefte til Historien hørende, som vi bør lade passere urandsagede; Dog at vi altid bruge Judicio, og med de skarpeste Efterforsknings Regler prøve, hvorvit hver en Ting bør staae til troende eller ikke. Saavit er, formedelst de mangfoldige nu bekjændtvordne Materialia, vores Seculum kommen, frem for de forige, da Arrild Hvitfeld, Stephanius og Pontanus skrefve; og saadan Obligation paaligger og derved vore Tidens Studerende frem for disse brave Forgængere. Ikke at mand kand sige, det alle Skrifter og Underretninger ere endnu opsøgte og forhaanden, som mand kunde behøve; meget mindre, at hvert et Dubium kand vorde opløst, hvis mand end hafde dem tilfammen, og der blef arbeidet deri af flere bequæmme Folk tillige med u-ophørlig Flid. Ney langt fra. Historien er og blifver en Kilde uden Bund, der aldrig kand udpompes; Et u-endeligt Lifs- Arbeide for hver een, som haver dermed at beskille: Og, ihvortlæng mand end hafver arbeidet, søgt og grandstket, og, imens mand hafver fortæret Tid, Midler og Kræfter, nødt imellemstunder et slags Sindsfornøyelse, i at udfinde een og anden Sandhed, udpidske mangen Fabel, samt spore Oprindelser til visse gamle Bildfarelser; Saa bliver dog altid en stor, ja en utrolig Hob tilbage, (og udi hvad for en anden Bidskab blifver ikke dette?) som, jeg vil ey sige de maadelig flittige og Lærde, men end ikke de allerdueligste og lærdeste indtil Verdens Ende formaae at udgrandstke, og at komme efter, eller finde Rede udi; Deels af Fattelse paa Documenter, Deels fordi Tingene ere med Flid blefven fordulte af Bedkommende; Deels af andre Aarsager. Mand kand kuns forestille sig til Exempel dette sidste Aar 1742, som vi nyligen hafve til Ende levet: Hvo vil tvifse om, at jo, foruden hvad som vides, meget endnu er derudi foregaaet, baade inden og uden for store Herrers Cabineter, som vel var fornøden at hafve Kundskab om, naar engang bemældte Mars Historie skulde skrives i nogen Fuldkommenhed; Men blifver dog aldrig tilfulde kundbart? Derfor lader mand alligevel ikke af, at optegne, at randsage, og at skrifve, saavit mand kand; Og lader det saa til de sildige Efterkommere, at examinere vore Skrifter og deres Fejl, med

lige Frihed, som vi nu examinere de
Gamles.

Det